

Grensarbeid tussen Nederland en België of Duitsland

Jo van Cruchten en Rob Kuijpers

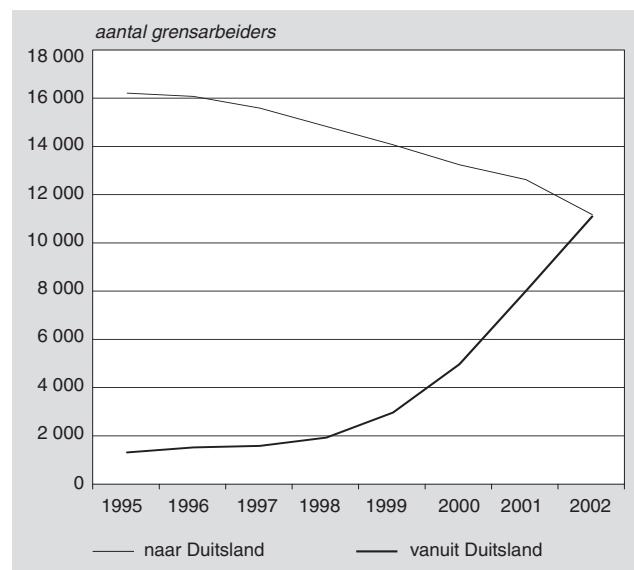
1. Aantal inkomende grensarbeiders blijft stijgen

In Nederland waren op 31 maart 2002 bijna 19 duizend Belgische en ruim 11 duizend Duitse ingezetenen als grensarbeider werkzaam. Het aantal inkomende grensarbeiders is in 2002 met bijna 5 duizend gestegen ten opzichte van 2001. Deze stijging komt voornamelijk door de toename van het aantal uit Duitsland afkomstige grensarbeiders, ruim 3 duizend.

Het aantal uitgaande grensarbeiders blijft licht dalen; van bijna 19 duizend op 31 maart 2001 naar 17 duizend in 2002. Op 31 maart 2002 waren er in België ruim 6 duizend grensarbeiders uit Nederland werkzaam en in Duitsland ruim 11 duizend.

In 2002 is de grensarbeid naar Duitsland bijna even groot als de grensarbeid vanuit Duitsland. Dat is een aanzienlijk verschil met de situatie van vijf jaar geleden. In 1997 was de uitgaande grensarbeid bijna 10 keer zo groot als de inkomende grensarbeid. De afgelopen jaren is de inkomende grensarbeid jaarlijks aanzienlijk toegenomen. De inkomende grensarbeid groeide sinds 1997 met 9,5 duizend. De uitgaande grensarbeid met Duitsland daalde in deze periode met 4,5 duizend.

1. Grensarbeid naar en vanuit Duitsland

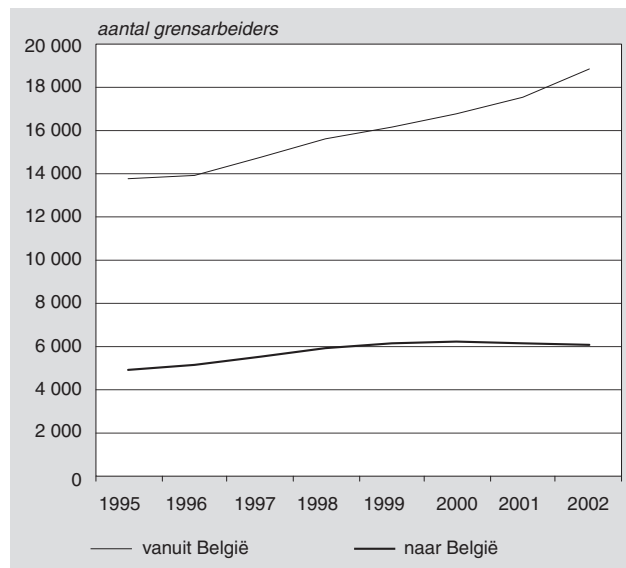

Ook de grensarbeid vanuit België blijft stijgen. De inkomende grensarbeid groeide sinds 1997 met 4 duizend. De uitgaande grensarbeid met België steeg in deze periode met 0,5 duizend. In 2002 is de inkomende grensarbeid met België 3 keer zo groot als de uitgaande grensarbeid met België.

Onder de grensarbeiders zijn de mannen oververtegenwoordigd. Bijna 65 procent van alle grensarbeiders is man. Bij de inkomende grensarbeid met Duitsland is 75 procent man, bij de uitgaande grensarbeid is dat 71 procent. Bij de grensarbeiders naar België is zelfs 79 procent man. Alleen bij de inkomende grensarbeiders met België geldt een andere verhouding. Er zijn bijna net zoveel Belgische vrouwen als mannen in Nederland werkzaam.

Van zowel de inkomende als uitgaande grensarbeid behoort ruim 80 procent van de grensarbeiders tot de leeftijdsgroep 25–54 jaar. Daarbinnen is de leeftijdsklasse 25–34 jaar de grootste, met uit-

2. Grensarbeid naar en vanuit België

zondering van de uitgaande grensarbeid naar Duitsland. Nederlandse grensarbeiders in Duitsland zijn gemiddeld iets ouder. De grootste groep wordt gevormd door de 45–54-jarigen.

2. Toelichting

De statistiek Grensarbeid geeft inzicht in aantal en kenmerken van de grensarbeiders. Tot grensarbeiders worden gerekend de ziekenfondsverzekerde werknemers die op het grondgebied van het ene land wonen en in het andere land werken, ook wanneer zij niet dagelijks naar hun woonplaats terugkeren en ongeacht of zij in het grensgebied wonen. Werknemers die werkzaam zijn in Nederland en woonachtig in België of Duitsland worden gerekend tot de inkomende grensarbeid en werknemers die woonachtig zijn in Nederland en werkzaam in België of Duitsland tot de uitgaande grensarbeid.

Nederland heeft met een aantal landen een verdrag gesloten op het terrein van de sociale zekerheid. Het uitgangspunt tussen Nederland en de verdragslanden is dat de werknemer verzekerd is volgens de sociale wetten van het land waar hij werkt. De statistiek Grensarbeid heeft betrekking op die werknemers, die op grond van wederkerigheidsverdragen betreffende de sociale verzekeringen als grensarbeider bij de Nederlandse ziekenfondsen geregistreerd staan. De ziekenfondsen, die zijn toegelaten door het College voor zorgverzekeringen (CVZ), zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Ziekenfondswet. De Ziekenfondswet heeft tot doel het waarborgen van een goede geneeskundige verzorging voor werknemers en uitkeringsgerechtigden met een inkomen beneden de loon- of inkomensgrens. De Ziekenfondswet geeft geen recht op geld, maar op gezondheidsvoorzieningen zelf. De loon- of inkomensgrens wordt elk jaar vastgesteld. Aan de hand van het inkomen op 1 november (peildatum) wordt beslist of iemand het jaar daaropvolgend al dan niet ziekenfondsverzekerd is.

Grensarbeid van personen die niet onder de Ziekenfondswet vallen, bijvoorbeeld werknemers met een inkomen boven de loongrens, zijn dus niet in de cijfers opgenomen. De loongrens is in

Duitsland hoger dan in Nederland; voor 2002 respectievelijk 40 500 en 30 700 euro per jaar. Dit betekent dat in cijfers van de uitgaande grensarbeid met Duitsland ook werknemers zijn opgenomen die boven de in Nederland gebruikte loongrenzen vallen. In België is er geen splitsing in een ziekenfonds of particuliere verzekering. Alle in België werkende en in Nederland wonende werknemers worden geacht zich in te schrijven bij een Belgisch ziekenfonds. Dit betekent dat alle uitgaande grensarbeid met België is opgenomen in de cijfers, met uitzondering van de werknemers die gedetacheerd zijn. Gedetacheerde werknemers zijn in dienst van in Nederland gevestigde ondernemingen en werkzaam in België of Duitsland. Ook voor de uitgaande grensarbeid met Duitsland zijn detacheringen niet in de cijfers opgenomen. Als iemand tijdelijk (in het algemeen voor niet langer dan 12 maanden) wordt uitgezonden naar een verdragsland, kan hij verzekerd blijven voor de Nederlandse sociale verzekeringswetgeving. Hiervoor is wel vereist dat vóór het vertrek van de werknemer een detachementverklaring wordt aangevraagd. Indien door onvoorziene omstandigheden de oorspronkelijk verwachte uitzendtermijn en ook de maximumtermijn wordt overschreden, dan kan de werkgever een verlenging van detachering aanvragen. Soortgelijke regelingen gelden ook voor in Nederland werkzame werknemers in dienst van in België of Duitsland gevestigde ondernemingen. Ook zij zijn niet in de cijfers opgenomen.

De gegevens zijn gebaseerd op integrale enquêtering van de ziekenfondsen. De enquête wordt éénmaal per jaar gehouden en betreft de waarneming op 31 maart van het verslagjaar (peildatum). De cijfers zijn afgerond op vijftallen. Het kan daarom voorkomen dat de totalen afwijken van de som van de in de cellen vermelde aantallen. Het totaal is inclusief het aantal onbekend voor de onderliggende variabele(n). In StatLine, de elektronische databank van het CBS, zijn uitkomsten over meer verslagjaren en naar meer kenmerken opgenomen dan in deze publicatie.

Tabel 1
Grensarbeid tussen Nederland en België of Duitsland ¹⁾

	Werkzaam in Nederland en woonachtig in		Woonachtig in Nederland en werkzaam in	
	België	Duitsland	België	Duitsland
1990	15 315	1 450	4 110	12 120
1991	15 535	1 615	4 340	12 950
1992	15 110	1 635	4 525	13 850
1993	15 020	1 550	4 540	14 585
1994	14 165	1 350	4 675	15 465
1995	13 735	1 330	4 890	16 195
1996	13 885	1 490	5 170	16 050
1997	14 780	1 605	5 525	15 580
1998	15 605	1 965	5 915	14 845
1999	16 145	2 970	6 155	14 065
2000	16 740	4 965	6 200	13 255
2001	17 505	7 975	6 170	12 590
2002	18 870	11 115	6 110	11 170

¹⁾ Peildatum 31 maart van betreffende jaar.

Tabel 2
Grensarbeiders naar leeftijd en geslacht, 2002 ¹⁾

	Werkzaam in Nederland en woonachtig in		Woonachtig in Nederland en werkzaam in	
	België	Duitsland	België	Duitsland
Totaal ²⁾	18 870	11 115	6 110	11 170
< 25 jaar	2 085	1 790	335	455
25–34 jaar	5 910	3 665	1 780	2 445
35–44 jaar	5 890	3 370	1 980	3 110
45–54 jaar	3 735	1 935	1 345	3 365
55–64 jaar	1 240	350	665	1 785
Mannen ²⁾	9 590	8 285	4 825	7 935
< 25 jaar	1 060	1 245	205	240
25–34 jaar	2 680	2 745	1 285	1 355
35–44 jaar	3 030	2 590	1 580	2 110
45–54 jaar	2 000	1 445	1 130	2 660
55–64 jaar	820	260	615	1 560
Vrouwen ²⁾	9 275	2 830	1 290	3 240
< 25 jaar	1 025	545	130	215
25–34 jaar	3 235	920	495	1 090
35–44 jaar	2 860	780	400	995
45–54 jaar	1 735	490	215	705
55–64 jaar	420	90	50	220

¹⁾ Peildatum 31 maart.

²⁾ Inclusief leeftijd onbekend.